

Új kormány Brazíliában, új remények Latin-Amerikában

Buzás Sándor

Az új év új kormányt hozott Brazília számára. Ez a kormány alapvetően különbözni látszik az eddigiektől, akár brazil elődjeit, akár a latin-amerikai kontinensen korábban hatalomra kerülteket tekintjük.

Az, hogy a választásokat a Munkáspárt (Partido dos Trabalhadores, PT) jelöltje, Luiz Inácio „Lula” da Silva nyerte, és ő alakíthatott kormányt, számos okra vezethető vissza. Egyrészt arra, hogy a kilencvenes évek sikeres növekedése után az utóbbi néhány évben a brazil gazdaság lendületes fejlődése megtört. Ennek oka, hogy a dinamizmust a világ gazdaság növekedése kölcsönözte egész Latin-Amerikának. A térség lakosságának családottságát az teszi a szokottnál is nagyobbá, hogy az elmúlt 5-10 év alatt nem sikerült összekötni a kedvező világ-gazdasági feltételeket az átfogó belső reformokkal. Nem (vagy nem kellő mértékben) történt meg a gazdaság szerkezetének átalakítása, a nemzetközi piacokon (és persze a liberalizált hazaiakon is) versenyképes hazai vállalatok nem (vagy lassan) jöttek létre. Így a növekedés éveiben csak tovább nőtt a régió országainak kiszolgáltatottsága a világ gazdaság konjunktúraciklusainak.

Az, hogy e röpké 5-10 éves periódus alatt a növekedés gyümölcseiből kevés jutott el az igazán rászorultakhoz, még indokolható lenne, ha az előbb említett célok (gazdaságfejlesztés, szerkezetátalakítás) érdekében a hosszú távú fejlődés alapjait teremtették volna meg belőlük. De nem ez történt: a friss források legnagyobb része jobb esetben kevéssé célszerűen lett felhasználva, rosszabb esetben eltűnt a korrupció feneketlen zsákjában.

A társadalmi egyenlőtlenségek nem csökkentek (néhol még növekedtek is), a szegénységi küszöb alatt élők száma nőtt, s a gazdasági sikertelenség és a korrupció együttesen aláásta a demokráciába vetett hitet is. Az egy évvel ezelőtti argentin események, a szinte csak jobb híján kormányra került Duhalde elnöksége, a mind több helyen (Argentína mellett sorolhatnánk Paraguayt, Kolumbiát, Venezuelát, Perut) kirobbanó erőszak és elégedetlenség, mely a legkülönbözőbb politikai színezetű kormányok ellen irányul, azt jelzi, hogy a térség országai nem találnak hazai orvosságot a gondokra.

Kívülről pedig hiába is várnák azt, mint azt az argentin-IMF tárgyalások története mutatja. A fejlett világnak is számtalan problémája van (terrorizmus, a gazdasági növekedés lassulása), s csak akkor avatkozik közbe, ha saját érdekében az elkerülhetetlennek tűnik. Sőt, Venezuela esetében - a korábbi elvetélt puccs után, melyben az USA szerepvállalása is felmerült már akkor is nagyon óvatos a Bush-kormány, amikor a venezuelai olajszállítmányok kiesése révén, éppen az iraki háború esetleges küszöbén, saját ellátása is veszélybe kerülhet a venezuelai ellenzék szervezte országos sztrájk nyomán.

Mindezek után kétségtelen, hogy az új brazil kormány előtt történelmi lehetőség és kihívás áll. A lehetőség, hogy a siker már pusztán az ország mérete, a térségben betöltött szerepe nyomán (különösen Argentína „kiesése” után, és részben éppen az Argentínára gyakorolt potenciális hatás nyomán is) az egész régió számára jelenthet új lehetőséget önmaga megtalálására. A kihívás, hogy mindezt olyan gazdasági helyzetben és környezetben kellene elérnie, ami

egyrészt nagyon szűk mozgásteret biztosít számára, másrészt az ország rászorultsága a fejlett világ forrásaira sosem volt méreteket öltött (tekintve pl. a közel 250 milliárd dolláros adósságállományt). Az együttműködés a mindaddig neoliberális gazdaságpolitikát erőltető fejlett ipari országokkal egy munkáspárti kormány számára kétségtelenül nagy kihívás.

Bár az új kormány összetétele (s emellett a Központi Bank új elnökének személye, aki a most vesztés Fernando Henrique Cardoso csapatának tagja volt, mint ahogy számos olyan szakértő is, akiket az új miniszterek kértek fel arra, hogy dolgozzanak velük) arra utal, hogy Lulaék nem csak a szölamok szintjén követik azt az elvet, hogy a politikai erők összefogására van szükség a siker érdekében. Az azonban, hogy végül nem sikerült koalíciós társat találniuk, s így a szenátusban bizonytalan támogatottság mellett kellene keresztülvinniük reformterveiket, hosszabb távon kérdésessé teszi a sikeres együttműködést.

A szűk mozgáster azonban nem pusztán a szenátusbeli konszenzuskeresési kényszerből adódik, hanem részben a gazdaság jelenlegi állapotából, részben a Lula-ra szavazó tömegek felfokozott várakozásaiból, illetve ez utóbbi két tényező ellentmondásából.

Antonio Pallacio, az új pénzügyminiszter szavai szerint szigorú fiskális és monetáris politikára van kilátás. Jó jel ez a külföldi befektetők, a nemzetközi pénzpiac számára, hiszen azt jelzi, hogy az új kormány nem kíván populista költségvetési politikát folytatni, és a tényleges gazdasági helyzetből indul ki döntései meghozatalakor. Ugyanakkor bizonyosan szükség lesz némi szerencsére, illetve karizmára, hogy az 50 milliónyi szegénnyel „büszkélkedő” több mint 170 millió ország rászorultjai türelmesen várják, amíg nekik is jut a forrásokból.

A karizma, a tárgyalási és együttműködési készség azért is különösen fontos lesz az új kormány tagjai számára (akik jellemzően nem rendelkeznek kormányzati tapasztalatokkal), mivel - szemben az elnökválasztás személyes sikerével - a tartományok, illetve városok élére, vezetésébe kevés munkáspárti politikus került. S mivel Lula nagy hangsúlyt helyez Latin-Amerika egyesítésére, s részben ebben látja a térség felemelkedésének egyik zálogát, így külpolitikai téren is nagy feladatok állnak előtte.

Hiszen a Mercosur felélesztése, illetve a többi integrációs szervezettel való összefogás megteremtése olyan politikust kíván, aki a szubkontinens egészét „bejátssza”, egységnek látja. Ehhez társakat is kell találnia, de nagyformátumú politikusokból jelenleg hiány mutatkozik a kontinensen.

Ha mindezek után az oly fontos külföldi befektetők szemével nézzük Brazília jelenlegi helyzetét, korántsem tűnik vonzónak a kép. Bár kétségtelen, hogy az utóbbi hónapok adatai pozitív tendenciát sejtetnek. Miután az új kormány a gazdaságpolitika prioritásai terén az előző kormány politikájának követése mellett tett hitet, az utóbbi hónapokban némi bizonytalanságot keltő inflációt sem tekintik vészesnek, annak ellenére, hogy e mutató eléri a 11 százalékot. A GDP 2002. évi 1,5 százalékos növekedése nem sok teret enged a kormánynak, és idén is hasonlóan alacsony ütemet várnak. A költségvetés hiánya (a GDP százalékában kifejezve) 2002-ben 4,5 százalék volt, idén pedig 4 százalékot terveznek, ami megfelelne az IMF elvárásainak. A folyó fizetési mérleg 2002-ben javult, de még mindig negatív, igaz csupán a GDP 1,8 százalékának megfelelő mértékű a hiány. Mára elültek azok a hangok, melyek az ország adósságainak befagyasztását is lehetségesnek tartották. Az új kormány már beiktatása előtt visszavonta korábbi kijelentéseit, mely szerint felfüggeszti az adósságok visszafizetését. (Lula általában jelentősen visszavett szélsőséges baloldaliságából, ami lehetővé tette győzelmét, illetve elfogadtatását nemzetközi téren. Ugyanakkor pártjának szélsőségesei éppen emiatt okozhatnak még nehézségeket neki.)

Összességében Brazília és a latin-amerikai kontinens többi országa előtt is eseményekben „gazdag” új év áll. Jó esetben ez megalapozhat egy lassan kibontakozó előremutató fejlődési szakaszt. De a brazil kormány rossz indulása, gyors sikertelensége akár újabb elvesztett évtizedbe is torkollhat. Csak bízni lehet az előbbi verzióban.

* * * * *

Eddig megjelent számaink megtekinthetők és letölthetők a www.vki.hu weboldalról.